

Minden tanításnak egyúttal nevelésnek is kell lennie, s ebben egyetlen órascm lehet kivétel. Az ismeretszerzés munkája a művelődés három jegyének szemmel tartásával folyik le. A művelődés céljának eléréséhez szolgáló principumok: *a totalitás, individualitás, aktualitás, aktivitás, szocialitás, tekintély és szabadság.*

Az első kötet a művelődés alapelveinek ismertetésével zárul, a második kötet pedig a művelődési szervezetben elfoglalt szerepük tárgyalásával kezdődik.

A művelődési szervezet irányelvei:

a) *A principiumok*, amelyek a művelődés fogalmából önként adódnak. — A *totalitás* a növendék lelki értékeinek teljes és összhangzatos kifejezése a közösség javára. Nemcsak egyes kiemelkedő lelki tehetségek fejlesztésére kell törekedni, hanem figyelembe kell venni a növendék teljes lelki alkatát. Így kialakul a fejlődő individuumban egy érték-, cél- és érdeklődésrendszer, ami léleknek totalitását magában foglalja. — Az *individualitás* és *aktualitás* egybefoglalva azt jelenti, hogy minden iskolának azokat a művelődési javakat és munkamódszereket kell alkalmaznia, melyek a tanuló szellemi strukturájának megfelelnek. A művelődési szervezet felépítése olyan legyen, hogy minden fejlődési fokot megérleljen, s a művelődési javak kiválasztása és csoportosítása által a következő fejlődési fokot előkészítse. — Az *aktivitás* a munkaiskola fogalmának közismert megfogalmazása. Az iskola csak oly mértékben válik művelődési intézménnyé, amennyire sikerül a pedagógiai munka fogalmának szemmel tartásával (a saját céljának felismert befejezett „mű” alkotása) a művelődési javak immanens művelődési értékeit a tanulóknak aktualissá és elevenné tenni. — A *szocialitás* abban áll, hogy az iskola köteles minden fokon arról gondoskodni, hogy a munkaközösségbe beosztott tanulók tevékenységük által nemcsak erkölcsi önismerethez jussanak, hanem egyszerűen a közösség erkölcsösítését is szolgálják és előmozdítsák. — A *teknély* és a *szabadság* elve szoros kapcsolatban van egymással. Az iskola csak oly mértékben engedhet növendékeinek szabadságot, amilyen mértékben felkeltette bennük a cselekedeteikkel járó felelősséget a társadalommal szemben, és amilyen mértékben a művelődést erkölcsi szükségletté tette.

b) *A normák* a művelődés erkölcsi céljából következnek. Főkérdései: az egyén művelődési joga és kötelezettsége, az állam és az egyes kultúrkörök jogai a művelődés szervezésében, a művelődésszervezet autonómiaja és decentralizációja.

A hatalmas mű minden lapján kicsendülnek a nevelőoktatás örökérvényű elvei. Kerschenszteinere neve összeforrt a korszerű iskolai nevelés fogalmával. De hogy neve ne csak üres szófogalom legyen, szükséges, hogy tanításai minél szélesebb körben megtermékenyítsék az iskolai munkát. Erre hivatott a neves szerző kétkötetes nagy oktatástana.

Szántó Lőrinc.

Gregus Pál: 400 egyszerű növényélettani kísérlet. Szeged, 1936. 144 lap, 263 ábrával. Ára: 3.80 P. (Árpád-nyomda kiadása, Szeged.)

Jóllehet a természet nyitott könyv, — de valamint minden könyv megértéséhez legelső lépés a betűk, a jelek megismerése és csak ezek alapján me-

rülhetünk el tartalmának tanulmányozásába, szellemi és erkölcsi világának beleélésébe, éppúgy a természet nyitott könyve is csak azoknak áll nyitva, akik annak elemeit, alaptüneményeit, törvényeit, egyszerűen éltét megismerik.

Nem is olyan régen csak az elemek: a természet egyedeinek a leírásában és rendszerbefoglalásában merült ki a természettudományi oktatás. Az elvetett rossz magból nem is érlelődött izletes gyümölcs, de nyomában annál több elkeserítő fásultság fakadt tanár és tanítvány részére egyaránt.

Csak az életjelenségeket igazoló kísérletek vezetnek a törvényszerűségeken alapuló, biológiai jelenségek felismeréséhez, azaz csak a helyesen végrehajtott kísérletek nevelnek tudatos természetszeretőre.

Nagy hiányt pótol az előttünk fekvő gazdag tartalmú munka, melynek minden egyes sora, minden kísérlete a gyakorlati érzékkel megáldott tudós munkás életének gazdag tárháza. — A 400 kísérlet hallatára ne riadjon el senki, mert hiszen zsebbevágó költségről szó sincs. Hiszen éppen abban látjuk a munka felbecsülhetetlen értékét, hogy a kísérletek egész arzenálját fillérekért beszerezhető eszközökkel (egynéhány kémcső, üvegcső, dugók) végeztethetjük és végeztethetjük (!) tanítványainkkal.

Az egy-egy életjelenséget igazoló kísérleteket, melyek részben szerző eredeti kísérletei, külön-külön csoportosítva, az alábbi 14 fejezetben ismerteti szerző: Biokémiai kísérletek. A termőtalajjal végzett kísérletek. A növények tápláló anyagai. A táplálék felvételével kapcsolatos fizikai jelenségek. Csíráztatási kísérletek. A tápláló anyagok felvétele. A nyers tápláló anyagok elvezetése. A növények párolgása. Az asszimiláció. A szerves anyagok vándorlása és felhalmozódása. A lélekzés. A növekedés. A mozgások. A szaporodás.

A keménykötésű, tiszta szedésű és a legtöbb kísérlethez mellékelte beszédes ábrákkal telített munka minden biológiával foglalkozó közép- és polgári iskolai tanár legfőbb kincse, — de haszonnal forgathatják gazdasági és kertészeti akadémiák hallgatói, középiskolák, tanítóképzők, valamint gazdasági és kertészeti középiskolák növendékei, a népművelési előadások tartói, továbbá mindazok, akik a növények csodálatos életének titkai iránt szívesen érdeklődnek.

Jeges Sándor.

Csekő Árpád: Mennyiség- és fizikai tanulókísérletek. (A tanítóképző-intézeti és elemi iskolai tanításba tervszerűen beillesztett ...). Jászberény, 1935. Kovács Vendel könyvnyomdája. 98 oldal, 40 ábra. Ára 2 pengő. Tanári, tanítói és ifjúsági könyvtárak számára a VKM engedélyezte.

A fizikai önálló tanulókísérletek céljáról, eszközeiről, lehetőségeiről, kiviteli módjáról és a tanításba való beillesztéséről sok magyar szakmunka jelent már meg. Tanmenetbe való beillesztésüket ezek a munkák mindig a próbálkozó tanárookra bízták. Szerző könyvében több évi rendszeres munka után erre nézve ad útmutatást. Rögzíti a tanítóképző-intézetek s külön az elemi iskolák tanmeneteibe illesztendő tanulókísérleteket, azok rövid tanítási anyagát, eszközeit. Bár még mindig megvan a lehetőség és sokszor kényszerítő ok, hogy a tanár, tanító ettől a bemutatott tervtől eltérjen, de fontos lépéssel

